

Kwartalnik Niepełnosprawność

<http://kn.pfron.org.pl/kn/artykuly/wydania-archiwalne/nr-ii20123/118,Kierunek-i-poziom-wyksztalcenia-oraz-aktywnosc-zawodowa-osob-z-niepelnosprawnos.html>
2024-05-06, 06:08

Kierunek i poziom wykształcenia oraz aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnością / The field and level of education, as well as professional activity, of people with disabilities

Nr II/2012(3) Autor: Dr Renata Śleboda Zakład Metodyki Wychowania Fizycznego Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu im. E. Piaseckiego

Streszczenie

Wyniki badań oraz dane statystyczne wskazują, że w Polsce wskaźniki wykształcenia oraz aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych są znacznie niższe niż w innych krajach europejskich. System kształcenia osób niepełnosprawnych nie jest dostosowany do potrzeb kształcenia w kierunkach, na które jest zapotrzebowanie, lecz w tych, w których jest podaż nauczycieli. Wobec powyższego kwalifikacje zawodowe i umiejętności społeczne nie przystają do rzeczywistych potrzeb niepełnosprawnych. W związku z tym Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) zlecił badania kierunku oraz poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych w kontekście ich aktywności zawodowej. Badania wykonał ośrodek badań PENTOR. Projekt badawczy został oparty na interaktywnym modelu wyjaśniającym przyczyny aktywności i bierności zawodowej osób niepełnosprawnych, który wyodrębnia trzy krytyczne obszary, warunkujące aktywność zawodową (Umieć, Chcieć, Móc), wśród których wykształcenie formalne oraz kompetencje osobiste zajmują bardzo ważną pozycję. Jako główny cel badania projektu PFRON przyjęto dostarczenie szczegółowej wiedzy na temat zależności pomiędzy poziomem i kierunkiem wykształcenia a aktywnością zawodową osób niepełnosprawnych. Badanie było realizowane od maja do września 2009 roku. Na proces badawczy składały się cztery moduły realizacyjne: Ogląd sytuacji, Moduł

eksploracyjny, Moduł kwantyfikujący oraz Moduł weryfikujący.

Zastosowano następujące narzędzia badawcze: Desk Research (moduł Oglądu sytuacji), indywidualne wywiady pogłębione z osobami niepełnosprawnymi (N=55) oraz z przedstawicielami ekspertów (N=30) (Moduł eksploracyjny), dwa niezależne badania ilościowe - metodą wywiadu osobistego z kwestionariuszem PAPI: wywiady z ekspertami (N=200) i wywiady z osobami niepełnosprawnymi (N=2521) (Moduł kwantyfikujący), statystyczną weryfikację opracowanych modeli wyjaśniających zależności między aktywnością zawodową, wykształceniem i innymi zmiennymi, a także ostateczną weryfikację rekomendacji i wskazówek w zakresie pożądaných kierunków oddziaływania polityki społecznej w obszarze aktywizacji zawodowej (Moduł weryfikujący).

Według danych z badań aktywności ekonomicznej ludności BAEL (z 2009 r.) niemal 40% niepełnosprawnych posiadało wykształcenie gimnazjalne. Natomiast odsetek posiadaczy dyplomu ukończenia studiów wyższych jest niemal trzykrotnie niższy w grupie osób niepełnosprawnych (6%) niż wśród Polaków ogółem (16%), a odsetek osób niepełnosprawnych z wyższym wykształceniem rośnie dużo wolniej niż w grupie osób zdrowych.

Brak wykształcenia dotyczy głównie osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności (61% ma wykształcenie gimnazjalne i niższe). Odsetek osób bez wykształcenia w grupie niepełnosprawności w stopniu lekkim i umiarkowanym jest również wysoki (ponad 40%). Pozytywnym sygnałem jest natomiast powolne zacieranie się różnic w wykształceniu osób zdrowych i niepełnosprawnych na poziomie średnim. W 1988 roku wykształcenie średnie posiadało zaledwie 15% osób niepełnosprawnych w stosunku do blisko 25% osób zdrowych. Z danych (2009 r.) wynika, że ponad 25% grupy osób niepełnosprawnych legitymuje się średnim wykształceniem.

Wskaźnik zatrudnienia (2009 r.) wskazuje, że niepełnosprawni z wyższym wykształceniem byli prawie dwukrotnie częściej zatrudniani (27%) niż niepełnosprawni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (14,1%). Osoby niepełnosprawne, w szczególności biernie zawodowo, niezmiernie rzadko

korzystają z form kształcenia ustawicznego. Wyniki badań ilościowych pokazują, iż 94% biernych i 84% aktywnych zawodowo niepełnosprawnych nie uczestniczyło w ciągu ostatnich trzech lat w żadnych szkoleniach związanych z aktywnością na rynku pracy. Ogrom zjawiska bierności zawodowej osób niepełnosprawnych staje się szczególnie widoczny w kontekście danych dotyczących aktywności zawodowej osób sprawnych. Odsetek biernych zawodowo jest w populacji osób niepełnosprawnych niemal dwukrotnie wyższy niż w całej populacji osób w wieku produkcyjnym (u 85% badanych bierność ma charakter trwały). Stosunkowo często pracujące osoby niepełnosprawne, w porównaniu z osobami sprawnymi, wykonują pracę, która postrzegana jest jako mało nobilitująca społecznie oraz prawie dwukrotnie gorzej opłacana. Oczekiwaną i pożądaną rolę wykształcenia i kwalifikacji ograniczają liczne bariery, przede wszystkim o charakterze zewnętrznym (systemowym), ale również o charakterze wewnętrznym (jednostkowym). Wyniki zrealizowanych badań wskazują na bardzo mały wpływ poziomu, profilu i typu kształcenia na gotowość osób niepełnosprawnych do podejmowania pracy oraz na ich obecny status na rynku pracy.

Analizy wykazały, iż poziom wykształcenia nie wspiera gotowości do podejmowania pracy. Warunkiem koniecznym, zwiększającym związek wykształcenia z aktywnością zawodową, jest odpowiedni program nauczania kształtujący postawy, kompetencje, predyspozycje i kwalifikacje wiążące się z aktywnością zawodową.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność, wykształcenie, aktywność zawodowa, raport

The field and level of education, as well as professional activity, of people with disabilities

Summary

As it is shown by both research results as well as statistical data, the indices of education level and professional activity of disabled persons in Poland are much lower than in the rest of Europe. The system of educating the disabled is not adapted to the needs of education on the faculties which are needed, but on those where there is supply of teachers. Because of that, the professional qualifications and the social skills are not compatible with the real needs of the disabled.

In view of the above, PFRON has commissioned a

research on the direction and level of education of the disabled people in the context of their professional activity. The research was done by PENTOR research centre. The research project was based on an interactive model explaining the reasons for professional activity and passivity of the disabled, which singles out three critical areas conditioning professional activity (to Know How, to Want, to Be Able) among which the formal education and personal competences occupy a very important position. As the main goal of the research within the PFRON project one has assumed to provide detailed knowledge about the interrelation between the level and direction of education and the professional activity of the disabled.

The research had been carried out since May until September 2009. Four realization modules constituted the whole process: the Perception of the Situation, the Exploration Module, the Quantifying Module and the Verification Module. The following research tools were employed: Desk Research (the Perception of the Situation module), individual in-depth interviews with disabled persons (N=55) as well as with representatives of the experts (N=30) (Exploration Module), two independent quantity studies - by the method of personal interview with a PAPI poll: interviews with experts (N=200) and interviews with disabled persons (N=2521) (the quantifying module), statistic verification of the models explaining the relations between professional activity, education and other variables as well as the final verification of the recommendations and directions in the area of the desired directions of impact of social politics in the area of professional activation (the verifying module).

According to the data from the research on the economic activity of the population BAEL (2009) almost 40% of the disabled had secondary education. Whereas the percentage of the owners of a diploma of finishing college studies is almost three times lower in the group of the disabled (6%) than generally among Poles (16%), and the percentage of disabled persons with college education grows much more slowly in the group of the fully able people. The lack of education concerns mostly people with a significant degree of disability (61% has secondary or lower education). The percentage of people in the group of disability of a light or moderate degree who have no education is also high (over 40%). A positive signal is, however, the slow disappearance of differences in education of the

healthy

and disabled people on the middle level. In 1988, only 15% of the disabled had high school education, as compared to nearly 25% of the healthy people. From the data (2009) it follows that over 25% of the disabled group has high school education now. The employment index (2009r.) indicates that the disabled with college education were employed almost two times more often (27%) than the disabled with general high school education (14,1%). Disabled persons, especially those professionally passive, extremely rarely use the forms of continual education. The results of quantitative research show that 94% of the professionally passive disabled and 84% of the professionally active disabled have not, within the last three years, participated in any training connected with the participation in the job market. The size of the phenomenon of professional passivity becomes especially visible in the context of the data concerning the professional activity of the fully able. The percentage of the professionally passive people is in the population of the disabled almost two times higher than in the whole population in the productive age (with 85% of the studied group, the passivity has a lasting character). Relatively often, the working disabled person, as compared with the fully able, perform a job of a much lower social status and twice as badly paid. The expected and desired role of education and qualifications

is limited by numerous barriers, especially of external character (systemic), but also of internal character (individual).

The results of the research point to a very low impact of the level, profile and type of education as such on the readiness of the disabled to undertake work and their present status on the job market.

The analyses have shown that the level of education by itself does not support the readiness to undertake work. The necessary condition, tightening the relation of education with professional activity, is the proper education system, forming the attitudes, competences, predispositions and qualifications connected with professional activity.

Key words: disability, education, professional activity, report

---

Aplikacja generuje plik z cytatem z
wybrany formacie

[Wygeneruj cytat z tej publikacji](#)

Generuj cytat

Pobierz

Pliki do pobrania

[Dr Renata Śleboda 265.05 KB](#)

[Poprzednia Strona](#)